

Errico Malatesta

A **Q** **A** **B** **H** **I** **A**

Q **A** **B** **H** **I** **A** **A**

H **I** **A** **A** **Q** **A** **B**

A **A** **Q** **A** **B** **H** **I**

Pagini Libere este o editură anarhistă.

Suntem un colectiv descentralizat, autonom și organizat non-ierarhic. Scopul nostru este acela de a oferi publicații (cărți, broșuri, fanzine etc.) în limba română și, uneori, în alte limbi, în ideea de a populariza și inspira viziuni și practici alternative la sistemul actual, capitalist și autoritar.

Tradiția libertară a fost întotdeauna una în care pamfletele, tipăriturile clandestine și materialele tipărite rapid și pe ascuns au circulat liber, neîngrădit. Continuând această tradiție, materialele publicate de către Editura Pagini Libere pot fi folosite, adaptate sau modificate de către oricine dorește acest lucru, însă nu cu un scop comercial. Cerem, pe cât posibil, persoanelor care folosesc materialele publicate de noi sau părți din acestea să specifice, într-o formă neintruzivă, sursa de unde au preluat materialele respective.

pagini-libere.ro

facebook.com/editurapaginilibere

instagram.com/paginilibere

editurapaginilibere@protonmail.com

Colectivul Pagini Libere este conștient de impactul ecologic al cărților în format fizic, așa că îți reamintim:

Împarte

Cu cei dragi, din familie sau comunitate, cărțile tale.

Donează

Cărțile de care crezi că nu mai ai nevoie.

Nu arunca

O carte, oricât de deteriorată, nu se aruncă niciodată.

Repară

Fă-ți timp pentru a repara o carte și dă-i șansa ca ea să lumineze mintea altor oameni.

Nu cumpăra ce nu ai nevoie

Nu cumpăra cărți doar de decor.

Cumpără numai ceea ce te interesează cu adevărat.

Aceia sunt un grup informal de tineri pasionați de ideologii politice alternative, în principal cele de stânga libertară, precum anarhismul sau mutualismul. Posibilitatea de a învăța o limbă străină este în România, din păcate, un privilegiu, dar dreptul la informare este universal, așa că am decis să ne folosim de acest privilegiu pentru traduceri.

Errico Malatesta a fost un anarhist și publicist italian. A avut probleme cu autoritatea încă din tinerețe, atunci când la 14 ani a fost arestat pentru că i-a scris o scrisoare „insolentă și amenințătoare” regelui Victor Emmanuel al II-lea. Atitudinea și acțiunile sale i-au adus, în total, zece ani de închisoare și o viață trăită în mare parte în exil. Pamfletul „Anarhia” (apărut original în italiană ca “L’anarchia”) a fost publicat în 1891 și explică aspectele fundamentale ale anarhismului, în viziunea autorului. Textul a fost tradus în 8 limbi și a fost publicat în peste 55 de ediții din 1892 și până în prezent.

1

Cuvântul *anarhie* vine din greacă, iar sensul său literal înseamnă fără guvern: starea unor oameni care trăiesc fără o autoritate constituită, fără vreun guvern.

Înainte ca o astfel de organizare să fie considerată atât posibilă cât și preferabilă de către o întregă școală de gânditori, iar apoi acceptată drept scopul unor organizații, care acum a devenit unul dintre cei mai importanți factori ai luptelor sociale din timpurile noastre, cuvântul „anarhie” a fost utilizat în mod universal cu sensul de dezordine și confuzie; și este până în zilele noastre utilizat cu acest sens atât de către cei neinformați, cât și de adversarii politici interesați să distorsioneze adevărul.

Nu vom intra în discuții filologice, din moment ce dilema este una istorică și nu filologică. Interpretarea simplă a cuvântului recunoaște sensul său adevărat, etimologic; însă este un derivat al aceluși sens din cauza prejudecății că guvernul este un organ vital al vieții sociale, și că, în consecință, o societate fără guvern ar fi la mila haosului, fluctuând între aroganța fără scrupule a unora și răzburarea oarbă a altora.

Existența acestei prejudecăți, precum și influența sa asupra definiției populare a cuvântului anarhie, este ușor de explicat.

Omul, asemenea tuturor ființelor vii, se adaptează și se obișnuiește cu condițiile de trai, și dă mai departe aceste obiceiuri acumulate. Prin urmare, fiind născuți și crescuți în robie, urmașii unei linii ereditare lungi de sclavi

consideră că sclavia este un aspect indispensabil al vieții și că libertatea este o aspirație imposibilă pentru aceștia. Similar, muncitorii, care de sute de ani au fost obligați, așadar și obișnuiți, să depindă de muncă, care este dătătoarea de pâine, după bunăvoința stăpânului, concepându-și astfel propriile vieți mereu la mila proprietarilor de teren și de capital, au sfârșit prin a crede că stăpânul este cel ce îi hrănește, întrebându-se candid cum ar fi posibil să trăiești dacă nu ar fi stăpâni.

În același fel, cineva ale cărui picioare au fost înlănțuite încă de la naștere, dar care a reușit să înceapă să meargă, cât de bine putea, ar putea atribui abilitatea sa de a se mișca fix lanțurilor, care, de fapt, doar au dus la slăbirea și paralizia puterii musculare a picioarelor sale.

Dacă efectelor obișnuite ale obiceiurilor le mai este adăugată și un tip de educație oferită de către stăpân, preot, profesor etc., care au un interes direct să predice ideea că stăpânul și guvernul sunt necesare; dacă adăugăm judecătorul și polițistul, al căror scop este de a-i reduce la tăcere pe cei care ar putea gândi diferit și care sunt dornici să-și împărtășească ideile, atunci nu va fi dificil de înțeles cum preconcepția despre utilitatea și necesitatea unui stăpân și a unui guvern s-a înrădăcinat în mințile simple ale maselor muncitorești.

Imaginează-ți doar cum ar fi ca un doctor să-i dezvăluie omului nostru fictiv, cu picioarele legate, o teorie, ilustrată cu viclenie cu o mie de cazuri inventate pentru a-i demonstra că dacă picioarele lui ar fi descătușate, ar fi incapabil să meargă și nu ar supraviețui. Atunci omul nostru își va proteja cu îndârjire lanțurile și îl va considera inamic pe cel care încearcă să i le scoată.

Așadar, din moment ce s-a considerat că guvernul este necesar, iar fără guvern nu ar fi decât dezordine și confuzie, este natural și logic ca anarhia, care înseamnă absența unui guvern, să presupună absența ordinii.

Nici acest fenomen nu este fără de paralel în istoria cuvintelor. În vremuri și țări unde oamenii credeau în nevoia de a fi conduși de un singur om (monarhia), cuvântul republică, care înseamnă guvernarea celor mulți, era utilizat cu sensul de dezordine și confuzie, și acest sens poate fi regăsit în limba populară a celor mai multe țări.

Să schimbăm opiniile, să convingem publicul că guvernul nu este numai inutil, ci și extrem de dăunător, iar cuvântul anarhie, doar pentru faptul că înseamnă absența unui guvern, va însemna pentru toți: ordine naturală, unitatea nevoilor umane și a intereselor tuturor, libertate deplină întru solidaritate deplină.

Așadar, cei care spun că anarhiștii și-au ales un nume necorespunzător, pentru că este greșit interpretat de către mase și că poate fi lesne interpretat greșit, se înșală. Eroarea nu provine de la cuvânt, ci de la concept; iar dificultățile cu care anarhiștii se confruntă nu se datorează numelui însușit, ci faptului că acest concept intră în conflict cu prejudecățile publicului asupra funcției guvernului, sau a Statului, cum mai este numit.

Înainte de a continua, vreau să mă fac înțeles cu privire la cuvântul Stat, care, în opinia noastră, este cauza adevăratei neînțelegeri.

Anarhiștii, inclusiv autorul de față, au folosit cuvântul „Stat” și încă o fac, referindu-se prin acesta la suma totală a instituțiilor politice, legislative, judiciare, militare și financiare prin care gestionarea propriilor probleme, controlul asupra comportamentului personal, responsabilitatea pentru siguranța personală, sunt luate de la oameni și încredințate unora, care, prin uzurpare sau delegare, sunt investiți cu puterea de a crea legi pentru tot și toți, obligând apoi oamenii să le respecte, dacă este nevoie, și prin folosirea forței colective.

În acest sens, cuvântul *Stat* înseamnă *guvern*, sau, pentru a explica altfel, este expresia impersonală abstractă a stării de fapt, personificată de către guvern, prin urmare, termenii „abolirea Statului”, „Societate fără de Stat” etc., descriu exact conceptul pe care anarhiștii doresc să-l exprime, al distrugerii întregii ordini politice bazate pe autoritate și crearea unei societăți cu membri liberi și egali, bazată pe armonia intereselor și pe participare voluntară a tuturor în îndeplinirea responsabilităților sociale.

Dar cuvântul are multe alte înțelesuri, unele care duc spre neînțelegeri, mai ales când sunt folosite de oameni a căror situație socială nefericită nu le-a permis oportunitatea de a lua la cunoștință distincțiile subtile ale limbajului

științific sau, chiar mai rău, când cuvântul este folosit de către oponenții politici de rea-credință, care vor să creeze confuzie în loc de înțelegere.

Prin urmare, cuvântul Stat este adesea folosit pentru a descrie un anumit tip de societate, un anume colectiv uman adunat împreună într-un anumit teritoriu și care constituie, ceea ce se numește, o unitate socială, neținând cont de felul în care membrii acestui colectiv sunt grupați sau de statutul relațiilor dintre ei. De asemenea, este utilizat pur și simplu ca sinonim pentru societate. Și datorită acestor semnificații date cuvântului Stat, oponenții cred, sau mai degrabă pretind a crede că anarhiștii vor să destituie fiecare legătură socială, fiecare contribuție colectivă și să condamne toți oamenii la un trai în izolare, care ar fi mai rău decât traiul în condiții de sălbăticie.

Cuvântul *Stat* este de asemenea folosit cu sensul de administrație supremă a unei țări: puterea centrală, opusă autorității provinciale sau comunale. Iar pentru acest motiv, alții cred că anarhiștii vor o simplă descentralizare teritorială cu principii guvernamentale lăsate intacte, fapt care îi face să confunde anarhismul cu *cantonalismul* și *comunismul*.

*Statul*¹ semnifică, în cele din urmă, condiția, modul de a fi, etc.; prin urmare, noi spunem, de exemplu, că e nevoie să se schimbe condiția economică a clasei muncitoare sau că starea anarhistă este singura stare socială înțemeiată pe principiul solidarității și alte fraze similare, iar când aceste cuvinte ies din gura noastră, ca atunci când spunem, de exemplu, că vrem să abolim *Statul*, pot părea baroce și contradictorii la prima vedere.

Din aceste motive considerăm că ar fi mai bine dacă am folosi expresii precum abolirea *Statului* cât mai rar cu putință, înlocuindu-l cu un termen mai clar și concret, abolirea *guvernului*.

Oricum, asta vom face pe parcursul acestui pamflet.

2

Am discutat faptul că anarhia reprezintă societatea fără de guvern. Este însă posibilă, dorită sau previzibilă abolirea guvernului?

1. În italiană, "Stato" înseamnă Stat, dar și stare. El aici face diferența între stare (economică, socială) și Stat.

Haideți să vedem.

Ce înseamnă a governa? Este tendința metafizică ce, în pofida loviturilor primite din partea științei pozitivistice, tot are o sădire puternică în mințile oamenilor astăzi, atât de puternică încât mulți consideră guvernul o instituție morală cu multe calități de rațiune, justiție, echitate, care sunt independente de oamenii aflați la putere. Pentru aceștia, guvernul, și într-un mod mai vag chiar Statul, este o putere socială abstractă; este un reprezentant abstract al interesului general; este expresia drepturilor tuturor sub forma limitării drepturilor fiecărui individ. Astfel, acest fel de a concepe guvernul este încurajat de către părțile preocupate, care sunt interesate de a proteja principiul autorității și de faptul că ar trebui ca acesta să supraviețuiască mereu deficiențelor și erorilor comise de cei ce se succed în exercitarea puterii.

Pentru noi, guvernul este alcătuit din toți guvernanții, iar guvernanții – regi, președinți, miniștri, deputați etc. – sunt cei ce au puterea să facă legi care reglementează relațiile interumane și se asigură de implementarea lor; impun taxe și le colectează; impun serviciul militar obligatoriu; judecă și îi pedepesc pe cei ale căror fapte contravin legilor; plasează acordurile private sub legi, investigații și sancțiuni; monopolizează anumite ramuri de producție și anumite servicii publice, sau, dacă doresc, toată producția și toate serviciile publice; să promoveze sau să împiedice schimbul de bunuri; să declare război sau pace asupra guvernatorilor altor țări; să ofere sau să retragă privilegiile ș.a.m.d. Pe scurt, guvernatorii sunt cei care dețin puterea, într-o mai mică sau mai mare măsură, de a face uz de forța lor socială, adică puterea fizică, intelectuală și economică a întregii comunități, cu scopul de a obliga toată lumea să le îndeplinească dorințele. Iar această putere, în opinia noastră, constituie principiul guvernării, al autorității.

Dar ce motiv susține existența unui guvernări? De ce să-ți cedezi libertatea personală și inițiativa câtorva indivizi? De ce să le dai puterea de a acapara, vrând-nevrând, forța colectivă și s-o folosească cum își doresc? Oare sunt atât de dotați încât să demonstreze rațional abilitatea lor de a substitui masele de oameni și să asigure interesele, toate interesele, ale tuturor, mai bine decât însăși părțile interesate? Sunt ei infailibili și incoruptibili până în punctul în

care cineva cu un dram de prudență și-ar lăsa soarta în mâinile acestora, cu toată cunoașterea și bunătatea lor?

Și chiar dacă ar exista oameni de o bunătate și înțelepciune infinită, și chiar presupunând, lucru nemaîntâlnit în istorie, că puterile guvernării ar ajunge în mâinile celor mai abili și binevoitori dintre ei, oare o funcție guvernamentală ar adăuga ceva potențialului lor de a face bine? Sau l-ar paraliza și l-ar distruge prin rațiunea faptului că oamenii din guvern se confruntă cu atâtea lucruri pe care nu le înțeleg, pe lângă întreaga risipă de energie pentru a se menține la putere, a-și ține prietenii fericiți, de a-i ține în linie pe cei nemulțumiți și de a supune rebelii?

Ba chiar mai mult, oricât de buni sau răi, învățați sau neghiobi ar fi guvernatorii, cine va fi desemnat în exaltata funcție? Oare se impun prin dreptul de cucerire, război sau revoluție? Dar în acest caz, ce garanție are publicul că vor fi motivați de binele general? Apoi, este clară dilema unei lovituri de stat, dacă victimele sunt nemulțumite, unica opțiune la care pot apela este cea de a scutura jugul. Sunt ei aleși dintr-o anumită clasă sau un anumit partid? În acest caz interesele și ideile acelei clase sau partid vor triumfa, iar voința și interesele altora vor fi sacrificate. Sunt ei aleși prin vot universal? Însă în acest caz, singurul criteriu se află în numere, care nu sunt cu siguranță nici dovada rațiunii, nici a dreptății, și nici a abilității. Cei aleși ar fi cei mai capabili să înșele publicul, iar minoritatea, care poate fi și cealaltă jumătate minus unu, ar fi sacrificată. Și asta fără să iei în calcul că experiența a demonstrat imposibilitatea de a concepe o mașinărie electorală unde candidații care au succes să fie măcar adevărații reprezentanți ai majorității.

3

Multe și variate sunt teoriile cu care unii au căutat să explice și justifice existența guvernului. Și totuși, toate sunt bazate pe o perspectivă hrănită de prejudecata, fie ea recunoscută sau nu, că oamenii au conflicte de interese, iar o autoritate externă și superioară este necesară pentru a impune unei părți respectul față de interesele altora, prescriind și impunând conduita după care

interesele opuse pot fi cel mai bine mediate și după care fiecare individ va obține cât mai multă satisfacție cu costuri pe cât se poate de mici.

Teoreticienii autoritari se întreabă: dacă interesele, tendințele și aspirațiile unui individ sunt în contradicție cu cele ale altuia, sau chiar cu ale întregii societăți, cine va avea dreptul și puterea de a forța pe fiecare să respecte interesele altora? Cine va fi capabil să împiedice un individ să încalce voința generală? Ei afirmă că libertatea fiecăruia este limitată de libertatea celorlalți; dar cine va decide aceste limite și cine va supraveghea astfel încât să se asigure că acestea vor fi respectate? Antagonismul natural de interese și temperamente creează nevoia de guvernare, și justifică autoritatea care este o influență moderatoare în lupta socială, definind limitele drepturilor și obligațiilor individului.

Aceasta este teoria, însă ca teoriile să fie valide, ar trebui să fie bazate pe fapte și să le explice – după cum știe oricine, în economia socială sunt prea des întâlnite teoriile inventate pentru a justifica faptele, care presupun apărarea privilegiilor și transformarea lor în ceva care să le facă atractive celor care le sunt victime. Haideți totuși, să ne uităm la fapte.

De-a lungul istoriei, ca în zilele noastre, guvernul este fie regimul brutal violent și arbitrar al câtorva asupra majorității, fie un instrument organizat să asigure că dominația și privilegiul vor fi în mâinile celor care, prin forță, șiretenie sau moștenire, controlează toate aspectele vieții, în special pământul, pe care le vor folosi pentru a menține oamenii în robie, făcându-i să muncească pentru beneficiul lor.

Există două feluri de a oprima oamenii: fie direct, prin forță brută și violență fizică; fie indirect, prin negarea mijloacelor lor de viață, reducându-i astfel la o stare de neajutorare. Cea dintâi stă la baza puterii, adică a privilegiului politic; cea din urmă este originea proprietății, adică a privilegiului economic. Oamenii pot, de asemenea, să fie asupriți prin prelucrarea inteligenței și sentimentelor acestora, care constituie puterea religioasă sau „universitară”; însă, precum sufletul nu există decât ca rezultat al forțelor materiale, și precum o minciună cu organismele care sunt menite să o propage, nu are *raison d'être* decât în scopul obținerii privilegiilor politice și economice, fiind un mod de a le apăra și de a le consolida.

În societățile primitive, cu o populație mică și care nu au relații sociale complicate, în orice situație care împiedica stabilirea de obiceiuri de solidaritate sau care le distrugea pe cele existente și stabilea dominația omului de către om, cele două puteri, politică și economică, aveau să fie găsite în aceleași mâini, chiar și ale unui singur om. Cei care prin forță i-au învins și i-au intimidat pe alții dispun de aceste persoane și de bunurile acestora, cei din urmă fiind obligați să îi servească și să muncească și să se supună voinței lor întru totul. Învingătorii sunt, în același timp, moșieri, regi, judecători și călăi.

Dar odată cu extinderea societății, cu ale sale nevoi tot mai expansive, cu relații sociale tot mai complexe, continuitatea unui asemenea despotism a devenit imposibilă. Conducătorii, pentru motive de siguranță, pentru conveniență și pentru că nu există o altă cale de abordare, se regăsesc nevoiți, pe de-o parte, să aibă susținerea unei clase privilegiate, care este o mână de oameni cu interes comun în privința conducerii, iar pe de altă parte, să lase fiecare individ să se descurce cum poate, păstrându-și regula supremă, care este dreptul de a exploata pe toată lumea cât se poate de mult, fiind și modul potrivit de satisfacere a vanității celor ce vor să dea ordine. Prin urmare, în umbra puterii, pentru protecția și susținerea acesteia, adesea fără știrea sa și pentru anumite motive dincolo de control, apar averile private, care înseamnă clasa proprietară. Iar această clasă, concentrând în mâinile sale, în mod treptat, mijloacele de producție, adevărata sursă de viață, agricultură, industrie, comerț etc., ajunge să constituie de la sine o putere proprie, care, datorită superiorității mijloacelor sale, precum și gamei largi de interese pe care le cuprinde, mereu reușește să subjuge, mai mult sau mai puțin, puterea politică, adică guvernul, pe care îl transformă în propriul jandarm.

Acest fenomen s-a întâmplat de multe ori de-a lungul istoriei. Fie că a fost rezultatul unei invazii sau a oricărei întreprinderi militare fizice, forța brută a preluat comanda în societate, cuceritorii arătând o tendință de a concentra guvernarea și proprietatea în propriile mâini. Dar mereu, guvernul are nevoie să câștige susținerea unei clase puternice, iar nevoia de producție, imposibilitatea de a controla și dirija totul, a rezultat în restabilirea proprietății private, divizarea a două puteri, iar cu aceasta, dependența de facto a celor care controlează

forța – guvernele – față de cei ce controlează însăși sursa forței – proprietarii. Guvernatorul în mod inevitabil ajunge să devină jandarmul proprietarilor.

Dar niciodată acest fenomen nu s-a manifestat mai accentuat decât în vremurile moderne. Dezvoltarea producției, expansiunea vastă a comerțului, puterea nemăsurată a banilor, precum și toate dilemele economice născute încă de la descoperirea Americii, de la inventarea utilajelor etc., au garantat această supremație clasei capitaliste care, ne mai fiind mulțumită doar de susținerea guvernului, cere ca guvernul să fie format din rândurile ei. Un guvern care își datorează nașterea în dreptul de a cuceri (dreptul divin, cum îl numeau regii și preoții lor), cu toate că este subjugat de circumstanțele actuale ale clasei capitaliste, continuă să aibă o atitudine mândră și disprețuitoare față de foștii sclavi, acum înstăriți, care au avut pretenții de independență față de dominație. Un astfel de guvern a fost, într-adevăr, apărătorul, jandarmul proprietarilor de terenuri, însă tipul acela de jandarm care crede că este cineva, și se comportă într-un mod arogant față de oamenii pe care trebuie să îi însoțească și să îi protejeze, atunci când nu-i jefuiește sau îi omoară la colț de stradă; iar clasa capitalistă a scăpat de ei, sau este în proces de a face asta, prin mijloace cinstite sau necurate, înlocuindu-l cu un guvern după propria alegere, constituit din membrii din propria clasă, în orice moment sub controlul acesteia și organizată special ca să apere această clasă împotriva oricăror posibile cereri ale celor dezmoșteniți. Astfel, începe sistemul parlamentar modern.

Astăzi, guvernul, constituit din proprietari și oamenii dependenți de aceștia, este în totalitate la dispoziția proprietarilor, atât de mult încât până și cei mai bogați dintre ei disprețuiesc să ia parte la el. Rothschild nu are nevoie să fie nici măcar deputat sau ministru, este de ajuns ca deputații și miniștrii să ia ordine de la el.

În multe țări, muncitorii au, nominal, un cuvânt de spus, mai mult sau mai puțin important, în alegerea guvernului. Este o concesiune făcută de burghezie, atât să se folosească de suportul popular în lupta lor cu puterea monarhică și aristocrată, cât și să descurajeze oamenii din a se gândi la emancipare, dându-le o iluzie de suveranitate. Fie că burghezia a prevăzut sau nu atunci când a dat oamenilor pentru prima oară dreptul la vot, realitatea este că

acest drept s-a dovedit cu totul derizoriu, servind doar la consolidarea puterii burgheziei în timp ce a dat majorității active a clasei muncitoare speranțe deșarte privind obținerea puterii. Chiar și cu votul universal, cu atât mai mult prin vot universal, am putea spune că guvernul rămâne servitorul și jandarmul burgheziei. Căci de ar fi altfel, cu guvernul făcând aluzie că ar lua o atitudine ostilă, sau că democrația ar putea fi altceva decât un pretext de a înșela oamenii, burghezia, simțindu-și interesele amenințate, ar reacționa rapid, și ar face uz de toată influența și forța de care dispune prin averea sa, să amintească guvernului postura sa de jandarm al burgheziei.

Funcția de bază a guvernului, oriunde și oricând, indiferent de ce titluri adoptă sau cum a originat, ori de stilul de organizare, este aceea de a asupri și exploata masele, de a apăra asupritorii și exploataatorii: iar instrumentele sale principale, caracteristice și indispensabile, sunt agentul de poliție și colectorul de taxe, soldatul și temnicerul, în rândul cărora se adaugă maestrul înșelăciunii, fie el preot sau învățător, remunerat și protejat de către guvern să înrobească mințile și să le facă să accepte docil jugul.

Este adevărat că pe lângă aceste funcții de bază, esențiale acestor organe de guvernare, alte funcții, alte organe au fost adăugate de-a lungul istoriei. Haideti să admitem că niciodată, sau cu greu, a existat un guvern în vreo țară cu un grad de civilizație care să nu combine activitățile sale opresive și prădătoare cu unele utile sau indispensabile vieții sociale. Însă asta nu diminuează faptul că guvernul este prin natura sa opresiv și prădător, și că datorită originii și atitudinii sale este inevitabil înclinat să apere și să împrumernicească clasa dominantă; acest lucru confirmă și agravează poziția acestuia.

De fapt, guvernul își asumă strădania de a proteja, mai mult sau mai puțin, viețile cetățenilor împotriva atacurilor directe și violente; recunoaște și legalizează un număr de drepturi și îndatoriri de bază, precum și obișnuințele și obiceiurile fără de care viața socială nu ar fi posibilă; organizează și coordonează numeroase servicii publice, cum ar fi poșta, drumurile, salubritatea și colectarea gunoiului, îmbunătățirea și conservarea terenurilor etc.; administrează orfelinatele și spitalele, deseori binevoind a poza drept protectorul și binefăcătorul celor săraci și slabi. Dar este destul să înțelegi cum și de ce

îndeplinește aceste funcții ca să afli dovada practică pentru care guvernele, orice ar face, sunt mânate de dorința de a domina, și sunt mereu dotate pentru a apăra, extinde și perpetua privilegiile lor și ale clasei pentru care este și reprezentant și apărător.

Un guvern nu se poate menține pentru mult timp fără să își ascundă adevărata sa natură sub pretextul utilității generale; nu poate impune respect pentru viețile celor privilegiați dacă nu pare că cere respect pentru toți oamenii, nu poate să impună acceptarea privilegiilor celor câțiva dacă nu pretinde a fi gardianul drepturilor tuturor. „Legea” – spune Kropotkin, iar asta înseamnă cei care au făcut legea, adică guvernul, – „s-a folosit de sentimentele sociale ale omului pentru a adopta nu doar concepții morale acceptabile omului, ci și ordine care erau utile doar minorității de exploataatori împotriva cărora s-ar fi revoltat.

Guvernul nu dorește ca societatea să se dezbină, căci ar însemna că acesta și clasa dominantă ar fi lipsite de sursele exploatării, însă nici nu poate să lase societatea să se mențină fără intervenție oficială, căci atunci oamenii ar realiza că guvernul servește doar pentru apărarea proprietarilor care îi mențin în condiții de foamete, grăbindu-i astfel să se despovăreze atât de guvern cât și de proprietari.

Astăzi, guvernele, confruntându-se cu presiuni și amenințări ale muncitorilor, arată o tendință de a arbitra acordurile dintre stăpâni și muncitori; în acest fel, caută să deraieze mișcarea muncitorească și, prin câteva reforme amăgitoare, să prevină săracii din a lua ceea ce li se cuvine, adică o cantitate egală de bunăstare cu cea de care se bucură ceilalți.

Ba chiar mai mult, trebuie luat aminte că pe de-o parte burghezia (proprietarii) sunt mereu în război unii cu alții, înfulecându-se reciproc, și că pe de altă parte, guvernul, chiar dacă izvorăște din burghezie și le este protector și servitor, tinde, ca fiecare servitor și protector, să obțină propria sa emancipare, și să domine pe oricine protejează. Astfel, jocul schimburilor, manevrelor, concesiunilor și retragerilor, tentativelor de a găsi aliați printre oameni împotriva conservatorilor și printre conservatori împotriva oamenilor, este știința guvernării, ce îi orbește pe inocenții și pe flegmaticii care mereu așteaptă ca salvarea să se pogoare de la cei de deasupra.

În ciuda acestor lucruri, natura guvernului nu se schimbă. Dacă își asumă rolul de controlor și garant al drepturilor și obligațiilor tuturor, acesta pervertește sentimentul de justiție; clasifică drept infracțiune și pedepsește fiecare acțiune care încalcă sau amenință privilegiile conducătorilor și a proprietarilor, și declară drept juste și legale cele mai revoltătoare exploatare a celor săraci, asasinare materială și morală lentă și susținută perpetuată de cei care au, în detrimentul celor ce nu au. Dacă se desemnează singur în funcția de administrator al serviciilor publice, din nou, ca întotdeauna, va urmări interesele conducătorilor și proprietarilor și nu va ține cont de cei din clasa muncitoare cu excepția cazului în care oamenii sunt de acord să plătească. Dacă își asumă rolul de profesor, acesta împiedică propagarea adevărului și tinde să pregătească mințile și inimile celor tineri să devină fie tirani fără scrupule, fie sclavi docili, conform clasei din care fac parte. În mâinile guvernului, totul devine un mijloc de exploatare, totul devine o instituție represivă, utilă doar să țină oamenii în frâu.

Și a trebuit să fie așa. Căci dacă existența umană este o luptă între oameni, trebuie să existe, evident, câștigători și pierzători, iar guvernarea (care este premiul în această confruntare și o modalitate de a garanta câștigătorilor că rezultatul victoriei și continuarea acesteia cu siguranță nu vor ajunge niciodată în mâinile învinșilor) indiferent dacă victoria este bazată pe forță fizică, intelectuală sau economică. Iar cei care s-au luptat să câștige, să își asigure condiții mai bune decât ceilalți și să câștige privilegiu și putere, cu siguranță nu le vor folosi pentru a apăra drepturile celor înfrânți și nu își vor impune limite puterii lor, prietenilor și susținătorilor.

Guvernul, sau cum îl numesc unii, Statul justițiar, ca moderator al luptei sociale și administrator imparțial al interesului public, este o iluzie – o utopie niciodată obținută și imposibil de realizat.

Dacă interesele omului erau într-adevăr antagonice, dacă lupta dintre oameni era cu adevărat o lege esențială a societăților umane și dacă libertatea individului ar fi limitată de libertatea altora, atunci toată lumea ar tinde mereu să se asigure că propriile interese triumfă, toată lumea ar încerca să își extindă libertatea în detrimentul libertății altora, și guvernul ar exista nu doar pentru

că ar fi mai mult sau mai puțin folositor tuturor membrilor societății, dar și pentru că învingătorii vor vrea să se asigure că vor căpăta toate roadele victoriei, prin supunere completă a învinșilor, și astfel să se elibereze de povara de a fi mereu în defensivă, încredințându-și apărarea oamenilor special antrenați, ca jandarmii de profesie. În acest caz, omenirea ar fi condamnată la dispariție sau la o eternă luptă între tirania învingătorilor și răscoala celor învinși.

Din fericire, viitorul omenirii este unul mai fericit deoarece regula care o dictează este mai blândă. Aceasta se numește solidaritate.

Caracteristicile fundamentale și esențiale ale omului sunt instinctul autoconservării, fără de care nicio ființă vie nu ar exista, precum și instinctul conservării speciei, fără de care nici o specie nu s-ar fi putut dezvolta și rezista. Omul este în mod natural înclinat să își apere existența individuală și bunăstarea, precum și cea a urmașilor săi, împotriva a oricui și a oricui.

În natură, ființele vii au două căi de a supraviețui și de a-și face viața mai plăcută. Una este prin lupta individuală împotriva factorilor și altor indivizi ai aceleiași sau ai unei alte specii; cealaltă este prin ajutor reciproc, prin cooperare, care totodată poate fi descris drept o asociere pentru a lupta împotriva tuturor factorilor naturali antagonici existenței lor, pentru dezvoltarea și bunăstarea apropiatilor.

Pe lângă considerentele spațiale, nu este nevoie de a examina în paginile următoare rolul relativ în evoluția lumii organice jucat de aceste două principii: al luptei și al cooperării. Va fi suficient doar să afirmi că în măsura în care Omul este preocupat, cooperarea (voluntară sau obligatorie) a devenit singurul mijloc în direcția progresului, avansării și siguranței; iar lupta - o relicvă a strămoșilor noștri - nu doar că s-a dovedit inutilă în asigurarea bunăstării individului, ci chiar vătămătoare tuturor, învingătorilor și învinșilor deopotrivă.

Experiența acumulată și transmisă a generațiilor succesive a învățat oamenii că prin alăturarea cu alți oameni, siguranța și bunăstarea individului sunt îmbunătățite. Astfel, drept rezultat chiar al luptei pentru existență purtată împotriva mediului natural și a indivizilor din aceeași specie, un sentiment social s-a dezvoltat în om, care a transformat total condițiile existenței

sale. Iar pornind de la acest lucru, omul a fost capabil să evolueze din condiția de animal și să acumuleze așa mare putere, astfel ridicându-se deasupra altor animale, încât filozofii antimaterialiști au considerat necesară crearea unui suflet imaterial și nemuritor pentru aceasta.

Multe cauze simultane au contribuit la dezvoltarea sentimentului social care, pornind de la instinctul de bază animal de conservare a speciei (care este instinctul social limitat la familia naturală), a atins mari înălțimi atât în intensitate cât și întindere, astfel încât constituie însuși baza naturii morale a omului.

Omul, deși a apărut din ordinul inferior al animalelor, era slab și neechipat pentru a se angaja într-o luptă individuală cu fiarele carnivore. Însă cu o minte capabilă de dezvoltări deosebite, un organ vocal capabil de a exprima diverse sunete asociate vibrației cerebrale și cu mâini potrivite pentru manipularea materiei după voința sa, a trebuit să simtă imediat nevoia, precum și avantajele ce reies din asociere. Într-adevăr, am putea spune că el a putut să se ridice de la statutul de animal când a devenit o ființă socială și a căpătat uzul limbii, care este simultan o consecință și un factor important al sociabilității.

Deoarece numărul relativ mic de ființe umane a făcut lupta pentru existență dintre aceștia, chiar și fără asociere, mai puțin anevoioasă, mai puțin îndelungată și mai puțin necesară, a facilitat enorm dezvoltarea sentimentelor de simpatie, oferindu-i astfel pentru a descoperi și aprecia utilitatea ajutorului reciproc.

În sfârșit, abilitatea omului de a-și modifica mediul extern și de a-l adapta nevoilor sale, pe care a căpătat-o datorită calităților sale originale aplicate în cadrul cooperării cu un număr mai mic sau mai mare de asociați; numărul crescător de dorințe ce apar în timp ce mijloacele de a le satisface cresc și le transformă în nevoi; diviziunea muncii care este rezultatul exploatării sistematice a naturii spre avantajul omului, toți acești factori au transformat viața socială într-un mediu necesar pentru Om, în afara căruia nu poate să trăiască, sau dacă o face, se întoarce la statutul de animal.

Și prin rafinarea sentimentelor cu dezvoltarea relațiilor, precum și prin obiceiurile impuse speciei prin ereditate peste mii de secole, această nevoie de viață socială, de schimb de gânduri și sentimente, a devenit pentru omenire un mod de a fi care este esențial modului nostru de viață, și care s-a transformat

în simpatie, prietenie, iubire, și funcționează independent de avantajele materiale oferite de asociație, atât de mult încât pentru a o satisface, omul ar trece prin tot felul de chinuri și chiar și moarte.

Cu alte cuvinte, avantajele enorme care i se oferă omului prin asociere - inferioritatea fizică, care se găsește în relație cu regnul animal dacă rămâne izolat, nu se compară sub nicio formă cu superioritatea sa intelectuală; posibilitatea omului de a se alătura unui număr tot mai mare de indivizi și în relații tot mai intime și mai complexe până la punctul în care asociația se extinde pe planul întregii umanități și în toate aspectele vieții, și poate, mai mult decât orice, posibilitatea omului de a produce, prin muncă în cooperare cu alții, mai mult decât are nevoie pentru a supraviețui, precum și sentimentele de afecțiune ce răsar din toate acestea - toate acestea au dat luptei omului pentru existență o complexitate diferită față de lupta purtată de alți membrii ai regnului animal.

Deși acum știm – iar descoperirile naturaliștilor contemporani ne oferă zilnic noi dovezi – că cooperarea a jucat și continuă să joace cel mai important rol în dezvoltarea lumii organice de către cei care au căutat să justifice, oricum fără relevanță, conducerea burgheză prin teoriile darwiniene, totuși, prăpastia ce separă lupta omului de cea a regnului animal rămâne enormă și direct proporțională cu distanța dintre om și alte animale.

Alte animale luptă fie individual, sau, mai adesea, în grupuri permanente sau temporare împotriva întregii naturi, inclusiv cu alți indivizi ai aceleiași specii. Ființele mai sociale, ca de exemplu furnicile, albinele etc., sunt loiale tuturor membrilor din acel mușuroi sau roi, dar sunt în război sau în relație de indiferență cu alte comunități ale aceleiași specii. Lupta umană, în schimb, tinde mereu să lărgescă asocierea dintre oameni, comunitatea lor de interese, și să dezvolte sentimente de iubire omenească pentru semenii săi, de cucerire și învingere a forțelor naturale externe de către și pentru umanitate. Fiecare luptă purtată pentru câștigul de avantaje în mod independent, fie sau nu în defavoarea altora, este contrară naturii sociale ale Omului modern și tinde să-l reducă înapoi la statutul de animal.

Solidaritatea, care înseamnă armonia intereselor și sentimentelor, comuniunea indivizilor spre bunăstarea tuturor, iar de la toți pentru bunăstarea

fiecăruia, este singurul mediu în care Omul își poate exprima personalitatea, să ajungă la dezvoltarea sa optimă și să se bucure de cât mai multă bunăstare. Acesta este scopul spre care evoluția umană avansează; este un principiu superior care rezolvă toate antagonismele existente, altminteri nerezolvabile, astfel ajungând în stadiul în care libertatea fiecăruia nu este limitată, ci completată – într-adevăr găsind un *raison d'être* – de libertatea altora.

4

Mikhail Bakunin afirmă că „Nici un individ nu își poate recunoaște propria umanitate și, în consecință, să o realizeze pe parcursul vieții sale, decât dacă o recunoaște în alții și cooperează în realizarea sa pentru alții. Nici un om nu poate să își obțină propria emancipare fără ca, în mod simultan, să muncească și pentru cea a tuturor oamenilor din jurul său. Libertatea mea este libertatea tuturor din moment ce nu sunt cu adevărat liber în gând și fapt decât dacă libertatea mea și drepturile mele sunt confirmate și aprobate în libertatea și drepturile tuturor oamenilor care îmi sunt egali.

„Contează foarte mult pentru mine ceea ce sunt alți oameni, deoarece, indiferent cât de independent pare sau cred că sunt datorită poziției mele sociale, fie că aș fi Papa, un țar, împărat sau chiar prim-ministru, voi rămân mereu produsul celui mai modest dintre aceștia. Dacă ei sunt ignoranți, săraci, sclavi, existența mea este determinată de sclavia lor; eu, un om luminat sau inteligent, spre exemplu - în orice caz - sunt transformat într-un prost din cauza prostiei lor; ca om curajos sunt înrobitor de sclavia lor; ca bogătan, tremur în fața sărăciei lor; ca o persoană privilegiată, mă fac alb la față în fața justiției lor. Eu, care vreau să fiu liber, nu pot să fiu fiindcă toți din jurul meu încă nu vor să fie liberi, drept urmare, devin unelte ale opresiunii împotriva mea.”

Solidaritatea este, prin urmare, starea de existență în care Omul obține cel mai mare grad de securitate și bunăstare; prin urmare, egoismul însuși, adică acordarea de atenție exclusiv intereselor personale, îndeamnă omul și societatea umană către solidaritate, sau, mai bine zis, egoismul și altruismul (grija

pentru interesele altora) fuzionează într-un singur sentiment, la fel cum interesele individului și ale societății coincid.

Totuși, omul nu a putut într-un singur salt să treacă de la statutul de animal la cel uman, de la lupta barbară dintre om și om la lupta comună a tuturor oamenilor uniți prin tovarășie împotriva forțelor externe ale naturii.

Îndrumați de avantajele asocierii și consecințele împărțirii muncii, omul s-a dezvoltat în direcția solidarității, dar dezvoltarea sa a dat de obstacole care l-au derutat de la scopul său și continuă s-o face și în zilele noastre. Omul a descoperit că poate, cel puțin până la un punct din cauza nevoilor materiale pe care le-a simțit pe moment, obține avantajele cooperării prin subjugarea altor oameni voinței sale în loc să li se alătore; și deoarece ferocitatea și instinctele antisociale moștenite din originea animală erau încă puternic înrădăcinate, el i-a forțat pe cei mai slabi să muncească pentru el, preferând dominația asocierii. Poate că de asemenea, în cele mai multe cazuri, chiar prin exploatarea celor învinși a fost de unde Omul a învățat pentru prima oară să înțeleagă avantajele asocierii, beneficiul pe care Omul l-a putut obține din sprijinul semenilor săi.

Astfel, realizarea utilității cooperării, care ar fi trebuit să ducă la triumful solidarității în toate relațiile umane, a dus în schimb la apariția proprietății private și guvernului, adică la exploatarea forței de muncă a întregii comunități de către o minoritate privilegiată.

A fost tot asociere și cooperare, în afara căreia viața umană nu este posibilă, dar este un mod de a coopera impus și controlat de către o mână de oameni în interesul lor propriu.

Din aceasta reiese marea contradicție, care umple paginile istoriei umanității, dintre tendința de asociere și tovarășie pentru cucerirea și adaptarea lumii externe nevoilor Omului și satisfacerea sentimentelor de afecțiune și tendința de diviziune în multe unități separate și ostile, așa cum sunt grupările determinate de condițiile geografice și etnografice, atitudinile economice, acei oameni care au reușit să câștige un avantaj și vor să și-l asigure și să-l extindă, cum sunt cei ce speră să primească un privilegiu sau cei ce suferă de vreo injustiție sau privilegiu și care se răscoală și încearcă să facă schimbări.

Principiul fiecare pentru el, care este războiul tuturor împotriva tuturor, a răsărit de-a lungul timpului pentru a complica, deturna și paraliza războiul tuturor împotriva naturii pentru cel mai mare beneficiu al omenirii care poate fi complet realizat doar dacă este bazat pe principiul toți pentru unul și unul pentru toți.

Omenirea a suferit mari pagube în urma intruziunii dominației și exploatării în mijlocul asocierii umane. Dar în ciuda opresiunii teribile la care masele au fost supuse, în ciuda sărăciei, a viciului, crimei și a degradării la care sărăcia și robia duce, atât la sclavi cât și la stăpâni, în ciuda antagonismului acumulat, a războaielor de exterminare, în ciuda conflictelor de interese create artificial, instinctul social a supraviețuit și s-a dezvoltat. Cooperarea mereu rămânând condiția esențială pentru om să poarte un război victorios împotriva naturii externe, de asemenea, a rămas mereu cauza care aduce oamenii alături și datorită căreia aceștia dezvoltă sentimente de simpatie. Însăși oprimarea maselor a creat sentimentul de tovarășie printre cei asupriți; și doar datorită solidarității mai mult sau mai puțin conștiente și răspândite care a existat printre cei asupriți, au fost aceștia capabili să reziste oprimării și datorită căreia umanitatea a supraviețuit simptomelor morții ce se furișau prin aceasta.

Astăzi, imensa dezvoltare a producției, creșterea nevoilor care ar putea fi satisfăcute doar prin participarea unui număr mare de oameni în toate țările, mijloacele de comunicare, călătoritul ce a devenit un lucru comun, știința, literatura, afacerile și chiar și războaiele, toate au contopit omenirea într-un organism mai restrâns ale cărui părți componente, unite între ele, pot să regăsească împlinirea și libertatea de a se dezvolta doar prin bunăstarea celorlalte părți constituente, precum și a întregului.

Locuitorul orașului Napoli este la fel de preocupat de îmbunătățirea condițiilor de trai ale oamenilor ce locuiesc în albia Gangelui, de unde holera ajunge la ei, precum de canalizarea din subteranul propriului oraș. Bunăstarea, libertatea și viitorul unui muntean pierdut prin cheiurile Apeninilor sunt dependente nu doar de condițiile de prosperitate sau sărăcie a locuitorilor satului său și de starea generală a italienilor, dar și de condițiile muncitorilor din America sau Australia, de descoperirile

făcute de oamenii de știință suedezi, de starea de spirit și de condițiile materiale ale chinezilor, de starea de pace sau război din Africa; cu alte cuvinte, toate circumstanțele, mari și mici care, oriunde în lume, acționează asupra ființe umane.

În condițiile societății de azi, această vastă solidaritate care unește toți oamenii este în cea mai mare parte inconștientă, din moment ce răsare spontan din fricțiunea dintre interesele individuale, în timp ce oamenii sunt puțin sau deloc preocupați de interesul general. Iar asta este cea mai clară dovadă că solidaritatea este o lege naturală a umanității, care se manifestă și este respectată în ciuda tuturor obstacolelor și disensiunilor create de societatea constituită în mod curent.

Pe de altă parte, masele asuprite care niciodată nu s-au resemnat complet în fața oprimării și sărăciei, și care astăzi, mai mult ca oricând, manifestă o sete pentru dreptate, libertate și bunăstare, încep să înțeleagă că nu își vor obține emanciparea decât prin unire și solidaritate cu toți cei asupriți, cu exploatații din lumea întreagă. Și înțeleg de asemenea că o condiție indispensabilă pentru emancipare, care nu poate fi neglijată, este deținerea mijloacelor de producție, a terenului și instrumentelor de muncă, adică abolirea proprietății private. Iar știința, observarea manifestărilor sociale, indică că abolirea proprietății private ar fi de mare valoare chiar și pentru minoritatea privilegiată, doar dacă ar renunța la atitudinea lor dominatoare și să muncească alături de toți pentru binele comun.

Și astfel, dacă masele oprimate ar refuza să muncească pentru alții, și ar lua terenurile și instrumentele de muncă de la proprietari, sau de ar vrea să le folosească pe propria răspundere sau pentru propriul beneficiu, adică în beneficiul tuturor, dacă ar decide să nu mai permită dominația și forța brută, nici privilegiul economic, și de ar fi ca sentimentul de solidaritate umană, întărit de interesele comunității, ar pune capăt tuturor războaielor și colonialismului, atunci, care ar mai fi justificarea pentru existența continuă a unui guvern?

Odată ce proprietatea privată va fi abolită, guvernul, care este apărătorul acesteia, trebuie să dispară. Dacă ar fi să supraviețuiască, doar ar tinde mereu să restabilească, într-o formă sau alta, o clasă privilegiată și asupritoare.

Iar abolirea guvernului nu înseamnă și nu poate însemna destrămarea legăturii sociale. Ba din contră, cooperarea care este astăzi impusă și dirijată spre beneficiul a câțiva, ar fi liberă, voluntară și dirijată spre interesul tuturor, devenind, prin urmare, mai extinsă și eficientă.

Instinctul social, sentimentul de solidaritate, s-ar dezvolta până la cel mai înalt grad, iar fiecare om ar lupta să dea ce are mai bun pentru toți ceilalți, atât pentru a-și satisface sentimentele intime cât și interesele sale.

Prin participarea liberă a tuturor, prin intermediul asocierii spontane a oamenilor conform nevoilor și simpatiilor lor, de jos în sus, de la simplu la complex, începând cu cele mai urgente interese și ajungând în final la cele mai izolate și generale chestiuni, o astfel de organizare socială ar scoate la iveală modul prin care ar fi posibil să le ofere cea mai mare bunăstare și cea mai mare libertate tuturor, și ar aduna laolaltă întreaga umanitate într-o comunitate tovarășească, care ar fi modificată și îmbunătățită conform circumstanțelor schimbătoare și lecțiilor învățate prin experiență.

Această societate de oameni liberi, această societate de prieteni este Anarhia.

5

Până acum am considerat guvernul așa cum este, așa cum trebuie în mod necesar să fie într-o societate bazată pe privilegii, exploatare și asuprire a omului de către om, pe conflictul de interese, pe lupta intrasocială, într-un cuvânt, pe proprietatea privată.

Am văzut până acum cum această stare de conflict, departe de a fi o condiție necesară în existența omului, este atât împotriva intereselor individului cât și ale umanității; am observat cum cooperarea și solidaritatea sunt legile progresului omenesc, și am ajuns la concluzia că, prin abolirea proprietății private și toată domnia asupra omului, guvernul își pierde rostul existenței și trebuie abolit.

Dar ni se poate spune că „odată ce principiul pe care este bazată organizarea socială astăzi se schimbă, iar solidaritatea ar înlocui lupta, proprietatea comună ar înlocui proprietatea privată, guvernul și-ar schimba natura, și din a

fi protectorul și reprezentantul intereselor unei clase, din moment ce clasele nu ar mai exista, ar deveni reprezentantul intereselor întregii societăți. Rolul său ar fi să stimuleze și să reglementeze cooperarea socială spre interesul tuturor, să apere societatea de orice încercare directă de reintroducere a privilegiilor, să anticipeze și să suprimă atacurile din orice direcție asupra vieții, bunăstării și libertății fiecăruia dintre noi.

Sunt în societate anumite oficii prea importante și care necesită prea multă atenție și continuitate pentru ca acestea să fie lăsate voinei libere a indivizilor, fără pericolul de a cădea totul în confuzie.

Cine ar organiza și garanta, de nu ar fi un guvern, proviziile alimentare și distribuția lor, serviciile medicale, poșta, telegraful și căile ferate etc.? Cine s-ar ocupa de educația publică? Cine ar întreprinde acele proiecte vaste de explorare, schemele de drenare, cercetarea științifică, care transformă fața pământului și cresc puterea omului de o sută de ori?

Cine ar veghea conservarea și dezvoltarea averii sociale ca aceasta să treacă îmbogățită și îmbunătățită pentru generațiile viitoare?

Cine ar avea mandat pentru a preveni și pedepsi crima, cu alte cuvinte acțiunile antisociale?

Și cum rămâne cu cei ce nu sunt de acord cu legea solidarității și refuză să muncească? Și cu cei care împrăștie o boală într-o țară și care refuză să ia măsurile igienice recunoscute drept utile de către știință? Și să presupunem că ar exista unii oameni, lucizi sau nu, care vor vrea să dea foc recoltei, să agreseze sexual copii, sau să își folosească avantajul puterii pentru a îi agresa pe cei slabi?

Să distrugi proprietatea privată și să abolești guvernele existente, fără ca apoi să crezi un guvern care să organizeze viața socială și să asigure solidaritatea socială, nu ar duce la abolirea privilegiului și inaugurarea unei lumi a păcii și bunăstării, ci ar duce la distrugerea tuturor legăturilor sociale și ar conduce omenirea spre barbarism, spre conducerea fiecăruia pentru sine, care ar fi în primul rând triumful forței brute și apoi al privilegiului economic.”

Acestea sunt obiecțiile cu care autoritarii se confruntă, chiar și atunci când sunt socialiști, adică atunci când vor să abolească proprietatea privată și clasa guvernatoare construiă de aceasta.

Să răspundem.

În primul rând, nu este adevărat că odată ce condițiile sociale sunt schimbate, natura și rolul guvernului se vor schimba. Organul și funcția sunt termeni inseparabili. Dacă iei funcția unui organ, organul fie moare, fie funcția este restabilă. Dacă pui o armată într-o țară în care nu sunt motive, nici frica de război civil sau extern, aceasta va provoca război, iar de nu va reuși, aceasta se va demobiliza. O forță polițienească prezentă într-un loc unde nu există infracțiuni de rezolvat sau infractori de prins, ori le va inventa pe amândouă, ori va dispărea.

În Franța a existat secole la rând o instituție, louveteria, acum încorporată în Administrația Forestieră, a căror angajați erau încredințați cu sarcina de a ucide lupii și alte creaturi periculoase. Nu trebuie să ne surprindă că în Franța încă există lupi, iar în iernile mai aspre, cauzează pagube. Publicul rareori se îngrijorează cu privire la lupi, întrucât există exterminatorii de lupi care se ocupă de aceștia și care cu siguranță vor vâna lupii, dar care o fac într-un mod inteligent, cruțând vizuinele suficient de mult timp încât să permită creșterea puilor și să prevină exterminarea unei specii de animale interesante. Țăranii francezi au, de fapt, puțină încredere în acești vânători de lupi, considerându-i mai mult conservatori ai lupilor. Și e de înțeles: ce ar face „locotenentul Louveteie” dacă nu ar mai fi lupi?

Un guvern, adică un grup de oameni încredințat să facă legi și împuternicit să folosească puterea colectivă ca să oblige fiecare individ să i se supună, este deja o clasă privilegiată, detașată de popor. Ca orice corp constituit, acesta va tinde instinctiv să își extindă puterea, să fie în afara controlului public, să-și impună propriile politici și să dea prioritate intereselor sale speciale. Fiind pus într-o poziție privilegiată, guvernul este deja în dezacord cu oamenii de a căror putere dispune.

În orice caz, chiar și dacă un guvern ar vrea, nu are cum să mulțumească pe toată lumea, chiar dacă reușește să mulțumească pe câțiva. Ar trebui să se apere împotriva celor nemulțumiți, și ar trebui prin urmare să obțină susținerea unei părți din populație pentru a face asta. Iar apoi, vechea poveste a clasei privilegiate ce răsare prin complicitatea guvernului începe din nou, iar în

acest caz, de nu ar fi să revendice tot terenul, ar captura cu siguranță punctele cheie, special create, și ar asupri și exploata la fel de mult ca și clasa capitalistă.

Conducătorii obișnuiți să dea ordine nu ar dori să facă parte din public, și de ar fi să nu poată să-și mențină puterea, atunci măcar s-ar asigura că pozițiile privilegiate să fie date cuiva de încredere în momentul în care predau puterea. Aceștia s-ar folosi de fiecare mijloc posibil să își facă prietenii succesori care, în schimb, i-ar sprijini și proteja. Și astfel guvernul ar fi dat din mână în mână, iar democrația, care este pe hârtie guvernarea tuturor, ar ajunge, ca de obicei, să devină o oligarhie, care este guvernarea a câtorva, guvernarea unei clase.

O astfel de oligarhie trebuie să fie una atât asupritoare, atotputernică, care absoarbe totul, deoarece are la dispoziția sa toată averea socială, toate serviciile publice, de la mâncare la fabricarea chibriturilor, de la universități la săli de concert!

6

Dar hai să presupunem că guvernul nu este sub nicio formă o clasă privilegiată, că ar putea supraviețui fără a crea în jurul său o nouă clasă privilegiată și ar rămâne reprezentantul, funcționarul, ca să zicem așa, întregii societăți. Și ce scopuri ar putea deservi? Cum și în ce mod ar crește el puterea, inteligența, spiritul de solidaritate, grija pentru bunăstarea tuturor și a generațiilor următoare, care se întâmplă să existe într-un anumit moment și într-o anumită societate?

Este mereu aceeași veche întrebare a omului înrobitor care reușind să trăiască în ciuda lanțurilor, crede totuși că trăiește datorită acestora. Noi suntem obișnuiți să trăim sub un guvern care acaparează toată acea energie, inteligență și voință care poate fi folosită pentru propriile sale scopuri, iar acesta îi împiedică, paralizează și suprimă pe cei ce nu-i servesc scopului său sau care îi sunt ostili – și credem că tot ce se petrece în societate se datorează guvernului, și că fără guvern, nu ar mai fi nicio energie, inteligență sau bunăvoință în societate. Prin urmare (așa cum am mai precizat), proprietarii de terenuri care l-au confiscat îi pun pe alții să-l muncească pentru profitul lor, dându-i muncitorului doar

minimul necesar pentru ca acesta să poată și să vrea să muncească în continuare – iar muncitorul înrobii își imaginează că nu ar putea trăi fără stăpân, ca și când cel din urmă a creat terenul și forțele naturii.

Ce poate guvernul în sine să adauge la forțele morale și materiale existente în societate? Să fie un caz similar cu cel al dumnezeului biblic care crează din nimic?

Din moment ce nimic nu este creat în ceea ce convențional este numită lumea materială, prin urmare nimic nu este creat în această formă mai complicată a lumii materiale care este lumea socială. Și astfel, conducătorii pot să se folosească doar de forțele existente în societate - cu excepția acelor mari forțe pe care guvernul le paralizază și le distruge, a acelor forțe rebele și a tot ce este irosit prin conflicte; pierderi imense inevitabile într-un asemenea sistem artificial. Dacă ei contribuie cu ceva propriu, o pot face doar ca oameni și nu ca guvernatori. Iar dintre acele forțe morale și materiale care rămân la dispoziția guvernului, doar unei fracțiuni minuscule îi este permis să joace un rol foarte important pentru societate. Restul sunt fie folosite în acțiuni de presiune pentru a ține forțele rebele în frâu, fie sunt direcționate de la scopurile lor destinate binelui general și folosite spre beneficiul câtorva spre paguba majorității oamenilor.

Multe s-au spus despre rolurile inițiativei individuale și acțiunii sociale în viața și progresul societăților umane, iar prin trucerile frecvente ale limbajului metafizicii, problemele au devenit atât de confuze încât, într-un final, cei care declară că tot ce este menținut și făcut să meargă în lumea umană se datorează inițiativei individuale, par a fi radicali. De fapt, acesta este un adevăr de bun simț care este evident în momentul în care cineva încearcă să înțeleagă semnificația cuvintelor. Adevărata ființă este omul, individul. Societatea sau colectivul – și Statul sau guvernul care pretinde să-l reprezinte – dacă nu este o abstracție vidă, trebuie să fie alcătuită din indivizi, iar din organismul fiecărui individ pornesc inevitabil toate gândurile și acțiunile umane, iar ideile acestora devin gândire și acțiune colectivă atunci când sunt sau devin acceptate de către mai mulți indivizi. Acțiunea socială, prin urmare, nu este nici negarea, nici completarea inițiativei individuale, ci rezultatul inițiativelor, gândurilor și

acțiunilor tuturor indivizilor care alcătuiesc societatea; un rezultat care, având toate celelalte lucruri egale, este mai mare sau mai mic dacă forța individuală este direcționată către un scop comun sau dacă este împărțită sau antagonică. Iar dacă cineva, cum fac autoritarii, se referă la acțiunea guvernamentală când vorbește de acțiunea socială, atunci este tot rezultanta forțelor individuale, dar doar a acelor indivizi ce formează guvernul sau care sunt în stare de a influența politicile guvernului.

Prin urmare, prin lupta de veacuri dintre libertate și autoritate, sau cu alte cuvinte, dintre socialism și statul clasist, întrebarea nu este neapărat una despre schimbarea relației dintre societate și individ, nici una a creșterii independenței individului în detrimentul interferenței sociale și viceversa, ci mai degrabă este despre prevenirea anumitor indivizi din a îi asupri pe alții; despre oferirea tuturor indivizilor aceleași drepturi și aceleași mijloace de acțiune; și despre înlocuirea inițiativei câtorva, care inevitabil duce la asuprirea tuturor celorlalți. Este, până la urmă, o chestiune de distrugere, odată pentru totdeauna, a dominației și exploatării omului de către om, încât toți să se bucure de averea comună, iar forțele individuale, în loc să fie distruse, să se lupte între ele sau să fie lipsite unele de altele, vor găsi posibilitatea împlinirii complete, și se vor uni pentru beneficiul tuturor.

Chiar dacă am aborda ipoteza noastră a unui guvern ideal de socialiști autoritari, deducem din ce am spus că în loc să rezulte o creștere a forțelor productive, organizatoare și protective ale societății, le-ar reduce foarte mult, limitând inițiativa la câțiva, asta dându-le dreptul să facă tot fără să se împlinească cu darul omniscienței.

Într-adevăr, dacă elimini din lege și din întreaga activitate a guvernului tot ce există ca să apere minoritatea privilegiată și ce reprezintă dorințele acesteia, ce rămâne dacă nu rezultatul acțiunii tuturor? Sismondi spunea: „Statul este mereu o forță conservatoare ce legalizează, reglementează și organizează victoriile progresului” (iar istoria adaugă faptul că le direcționează pentru scopurile proprii și ale clasei privilegiate) „dar niciodată nu le introduce. Aceste victorii sunt mereu începute de jos, sunt născute în inima societății, din gândul individual care este apoi împrăștiat în lung și-n lat, devine opinia majorității, dar în

calea conceperii sale trebuie să fie obturate și să confrunte autoritatea, tradiția, obiceiul, privilegiul sau eroarea.”

Oricum, pentru a înțelege cum poate funcționa o societate fără guvern, trebuie doar să observăm societatea existentă în profunzime, apoi vom vedea că de fapt partea cea mai mare, mai importantă, a vieții sociale are loc chiar și astăzi dincolo de intervenția guvernului, și că guvernul intervine doar cu scopul de a exploata masele, de a apăra minoritatea privilegiată, ba chiar mai mult, să sancționeze, destul de ineficient, tot ce a fost făcut fără intervenția sa, adesea în ciuda sau împotriva acestuia. Oamenii muncesc, schimbă, învață, călătoresc și urmăresc cum știu ei mai bine regulile morale și ale bunăstării; ei beneficiază de descoperirile științei și artei, au relații extinse unii cu alții - totul fără să simtă nevoia ca cineva să le spună ce să facă. Într-adevăr, doar acele treburi pe care guvernul nu le poate controla funcționează cel mai bine, care produc mai puține controverse și sunt rezolvate prin consimțământul general, astfel încât toți să se simtă atât fericiți cât și folositori.

Guvernul nu este necesar nici pentru proiecte de mare amploare sau pentru servicii publice care necesită un angajament cu normă întregă din partea unui număr mare de oameni din diverse țări și condiții. Mii de astfel de întreprinderi sunt, chiar și astăzi, rezultatul asocierii individuale liber constituite, și sunt prin acord comun, cele care funcționează cel mai bine. Nu vorbim nici de asociațiile capitaliste, organizate cu scopul exploatării, indiferent cât de mult demonstrează potențialul și puterea asocierii libere și cum se poate extinde să cuprindă oameni din fiecare țară, precum și interese vaste și contrastante. Dar hai mai degrabă să vorbim despre acele asociații care, inspirate de iubirea pentru semeni, sau de pasiunea pentru știință, sau mai simplu, de dorința de a te simți bine și de a fi aplaudat, sunt mult mai reprezentative pentru aceste grupări, întrucât vor fi într-o societate în care, abolind deja proprietatea privată și lupta pustiitoare dintre oameni, fiecare va găsi interesele sale într-o serie de altele, iar cea mai mare satisfacție va fi de a face bine și de a-i mulțumi pe alții. Societățile și congresele științifice, asociația internațională ce salvează vieți, Crucea Roșie, societățile geografice, organizațiile muncitorilor, voluntarii care se grăbesc să ajute atunci când sunt dezastre publice majore,

sunt doar câteva exemple ce demonstrează puterea spiritului de asociere, care se manifestă mereu când apare o nevoie sau vreo problemă adânc înrădăcinată, iar mijloacele nu lipsesc. Dacă asociațiile voluntare nu sunt globale și nu adoptă toate aspectele materiale și morale ale activității este din cauza obstacolelor puse în calea lor de către guverne, de disensiunile create de proprietatea privată și de impotența și descurajarea simțite de majoritatea oamenilor drept consecință a sechestrării întregii averi de către câțiva.

Spre exemplu, guvernul își asumă responsabilitățile serviciului poștal, căilor ferate, ș.a.m.d. Dar în ce fel ajută aceste servicii? Când oamenii sunt dispuși să se bucure de acestea, și apare nevoia pentru aceste servicii, se gândesc la cum să le organizeze, iar tehnicienii nu necesită o licență guvernamentală pentru a munci. Și cu cât nevoia este mai universală și mai urgentă, cu atât mai mulți voluntari vor fi acolo pentru a o împlini. Dacă oamenii ar avea puterea de a controla problemele producției și distribuției alimentare, vai! să nu ai nici o teamă că ar muri pur și simplu de foame așteptând un guvern să facă legile necesare pentru a trata problema. Dacă ar fi existat un guvern, tot ar fi fost nevoit să aștepte până când oamenii ar fi organizat tot, ca apoi să vină cu legi să aprobe și să exploateze ce a fost deja făcut. Este demonstrat că interesul privat este o mare motivație pentru toate activitățile; ei bine, când interesul tuturor va fi cel al fiecărui individ (iar asta ar fi evident cazul când proprietatea privată nu va mai exista), atunci toată lumea va lua acțiunea, iar dacă facem lucrurile care acum interesează doar pe câțiva, le vom face mult mai bine și mai intens când acestea vor fi spre interesul tuturor. Și este greu de înțeles de ce trebuie să fie oameni care cred că desfășurarea și funcționarea normală a serviciilor publice vitale în viețile noastre de zi cu zi ar fi mai de încredere dacă ar fi executate după instrucțiunile unui guvern, mai degrabă decât al muncitorilor însuși care, prin alegeri directe sau prin acorduri cu alții, au ales să facă acel fel de muncă să o desfășoare sub controlul direct al tuturor părților interesate.

Bineînțeles că în fiecare întreprindere colectivă la scară largă, o diviziune a muncii, managementul tehnic, administrația, etc. sunt necesare. Dar autorității răstălmăcesc neîndemânatic cuvintele ca să producă un *raison d'être* pentru un guvern pornind de la reala nevoie de organizare a muncii. Guvernul,

este bine de repetat, este o aglomerare de indivizi care dețin, sau au confiscat, dreptul și mijloacele de a face legi și de a obliga oamenii să le respecte; administratorul, inginerul, etc., însă sunt și oameni care sunt numiți sau își asumă responsabilitatea de a face o sarcină anume și o fac. Guvernul înseamnă delegarea puterii, care este abdicarea inițiativei și a suveranității tuturor în mâinile câtorva; administrația înseamnă delegarea muncii, care este o sarcină dată și obținută, liberul schimb de servicii bazat pe acord liber. Guvernatorul este o persoană privilegiată din moment ce are dreptul de a ordona altora și de a se folosi de efortul altora pentru a-și face ideile și dorințele personale realitate; administratorul, directorul tehnic etc. sunt muncitori, la fel ca ceilalți, asta desigur într-o societate în care toată lumea are drept egal de dezvoltare, și în care toți sunt sau pot fi în același timp muncitori intelectuali și manuali, iar singurele diferențe rămase între oameni sunt cele răsărite din diversitatea naturală a aptitudinilor, și în care toate locurile de muncă, toate funcțiile dau un drept egal la bucuria posibilităților sociale. Să nu confundăm funcția guvernului cu cea a unei administrații, căci sunt complet diferite, iar dacă cele două se confundă în zilele noastre, este din cauza privilegiului economic și politic.

Totuși haideți să nu ne grăbim să trecem prin funcțiile pentru care guvernul este considerat de către toți care nu sunt anarhiști drept indispensabil: apărarea internă și externă a unei societăți, adică de război, poliție și justiție.

De îndată ce guvernul este abolit, iar averea socială este pusă la dispoziția tuturor, atunci tot antagonismul dintre oameni va dispărea rapid și războiul nu va mai fi un *raison d'être*. Am mai adăuga, pe deasupra, că în situația prezentă a lumii, când într-o țară are loc o revoluție, dacă nu are repercusiuni imediate în altă parte, ar fi văzută cu atât de multă simpatie încât niciun guvern nu ar îndrăzni să își trimită trupele în expediție din frica de a avea o revoluție bătând la propria ușă. În orice caz, să admitem faptul că guvernele țărilor încă ne-emancipate ar vrea, și ar putea, să încerce să reducă oamenii liberi la o stare de sclavie din nou. Oare acești oameni ar avea nevoie de un guvern pentru a se apăra? Pentru a purta un război, sunt necesari oameni care au cunoștințe geografice și mecanice, și pe deasupra, mase imense de oameni care vor să se alătore și să lupte. Un guvern nu poate să îmbunătățească nici abilitățile celor

dintâi, nici curajul celor din urmă, iar istoria ne învață că un popor care într-adevăr dorește să își apere țara este invincibil; iar în Italia toată lumea știe că în fața corpului de voluntari (formațiuni anarhiste), care vor să răstoarnă tronurile, armatele regulate compuse din recruți sau mercenari, dispar.

Și cum rămâne cu poliția? Dar cu justiția? Mulți presupun că dacă nu ar fi carabinieri, polițiști și judecători, toată lumea ar fi liberă să ucidă, să violez, să rănească pe alții cum îi taie capul și că anarhiștii, în numele principiilor lor, ar dori să vadă acea ciudată libertate respectată, ce încalcă și distruge libertatea și viața altora. Ei par a crede că după căderea guvernului și a proprietății private noi am permite revenirea acestora datorită respectului față de libertatea acelora care poate simți nevoia de a conduce și de a fi proprietari. Un mod curios de a ne interpreta ideile! ... bineînțeles, este mai ușor să le ignori, decât să îți bați capul combătându-le.

Libertatea pe care o vrem, pentru noi și pentru ceilalți, nu este o libertate absolut metafizică, abstractă, care în practică este inevitabil tradusă prin asuprirea celor slabi, ci este una reală, posibilă, care este comunitatea conștientă a intereselor, a solidarității voluntare. Proclamăm maxima „fă ceea ce dorești”, iar prin aceasta ne rezumăm programul, deoarece ne menținem părerea – și nu ia mult să înțelegi de ce – că într-o societate armonioasă, într-o societate fără guvern și fără proprietate, fiecare va vrea să facă ce trebuie să facă.

Dar presupunând că drept rezultat al educației primite de la societatea prezentă, sau datorită nenorocului fizic sau pentru oricare alt motiv, cineva ar vrea să ne facă rău nouă și altora, puteți fi siguri că ne-am mobiliza pentru a-l opri din a face asta prin toate mijloacele disponibile. Desigur, pentru că știm că omul este rezultatul propriului organism, precum și al mediului cosmic și social în care trăiește; pentru că nu confundăm dreptul inviolabil la apărare cu dreptul ridicol de a pedepsi; pentru că delinventul, adică cel care comite acte antisociale, nu l-am vedea, desigur, ca pe sclavul rebel, așa cum este tratat de judecători în zilele de azi, ci ca pe un frate bolnav având nevoie de tratament, deci nu am introduce ura în represiune, și am face orice efort necesar pentru a nu trece dincolo de nevoile apărării, și nu ne-am gândi să ne răzbunăm, ci să găsim un leac, să salvăm persoana nefericită prin

toate mijloacele pe care știința ni le oferă. În orice caz, indiferent de interpretarea anarhiștilor (care ar putea, așa cum se întâmplă cu toți teoreticienii, să piardă legătura cu realitatea urmând o logică aparentă), este cert că oamenii nu ar permite ca bunăstarea și libertatea lor să fie atacate cu impunitate, iar dacă va deveni necesar, ar luat toate măsurile pentru a se apăra de tendințele antisociale ale câtorva. Dar pentru a face asta, ce scop este servit de oameni a căror profesie este de a face legi; în timp ce alți oameni își petrec viața căutând și creând feluri de a încălca legea? Când oamenii într-adevăr dezaprobă ceva și îl consideră dăunător, aceștia reușesc mereu să-l prevină mai eficient decât legislatorii profesioniști, poliție sau judecători. Când pe parcursul unei insurecții oamenii au vrut, chiar și accidental, ca proprietatea privată să fie respectată, au făcut-o așa cum nici o armată de polițiști nu ar fi putut.

Obiceiurile mereu urmează nevoile și sentimentele majorității: și cu cât sunt mai puțin supuse sancțiunii legii, cu atât sunt mai respectate, fiindcă toată lumea poate vedea și poate înțelege rolul lor și pentru că grupurile interesate, neavând vreo iluzie cu privire la protecția oferită de guvern, se vor asigura că vor fi respectate. Căci pentru o caravană care traversează deșerturile Africii, gestionarea proviziilor de apă sunt până la urmă o chestiune de viață și de moarte, iar apa devine sacră în astfel de circumstanțe, astfel nimeni nu s-ar gândi să o risipească. Conspiratorii depind de discreție, iar secretul trebuie păstrat sau eșecul va lovi pe oricine îl va încălca. Datoriile la jocurile de noroc nu sunt securizate de către lege și printre pariuri oricine nu plătește este considerat și se consideră dezonorat.

Oare datorită jandarmilor nu sunt omorâți mai mulți oameni? În cele mai multe sate din Italia, jandarmii sunt văzuți doar din când în când, milioane de oameni traversează munții și satele departe de ochiul vigilent al autorității, astfel încât oricine ar putea să îi atace fără niciun risc de a fi pedepsit; și totuși ei nu sunt mai puțin în siguranță decât cei care trăiesc în cele mai protejate zone. Iar statisticile arată că numărul de crime abia sunt afectate de măsurile represive, lucru care se schimbă dramatic în funcție de condițiile economice dar și prin atitudinea opiniei publice.

Oricum legile punitive se preocupă doar de apariții excepționale, neobișnuite. Viața de zi cu zi se desfășoară dincolo de raza de acțiune a legislației, și este controlată, aproape inconstient, prin acordul tacit și voluntar al tuturor, prin un număr de practici și obiceiuri care sunt mult mai importante vieții sociale decât Articolele Codului Penal, fiind mai bine respectate în ciuda faptului că sunt lipsite de alte sancțiuni decât cele naturale, de pierderea stimei celor ce le încălcă, prin implicațiile și prin consecințele efective care apar.

Iar când diferențele ar fi să apară între oameni, nu ar fi mai bine ca arbitrajul să fie acceptat voluntar, sau presiunea opiniei publice să stabilească de partea cui este dreptatea, decât printr-o magistratură iresponsabilă a cărui drept este acela de a judeca tot și pe toți, și care este inevitabil incompetentă și prin urmare injustă?

Din moment ce, în general vorbind, guvernul există doar pentru a proteja clasele privilegiate, poliția și magistratura există doar pentru a pedepsi acele crime care nu sunt considerate astfel de către public și care afectează doar privilegiile guvernului și proprietarilor, nu este nimic mai dăunător pentru adevărata apărare a societății, pentru apărarea bunăstării și libertății tuturor, decât stabilirea acelor clase care există pornind de la pretextul apărării tuturor, dar care devin obișnuite să considere fiecare om un vânat gata să fie băgat în cușcă, care să atace fără motiv, din ordinele unui șef ai cărui mercenari iresponsabili sunt.

7

Totul fain și bine, cum spun unii, iar anarhia poate fi o formă perfectă a societății umane, dar nu vrem să ne avântăm în întuneric. Detaliați-ne cum va fi organizată societatea voastră. Iar de aici urmează o serie întregă de întrebări, care sunt foarte interesante dacă am fi implicați în studiul problemelor care se auto-impun în societățile eliberate, dar care sunt inutile, absurde sau chiar ridicole, dacă s-ar aștepta să oferim soluții definitive. Ce metode vor fi utilizate pentru a învăța copiii? Cum va fi organizată producția? Vor exista orașe mari, sau populația va fi distribuită egal pe întreaga suprafață a pământului? Și dacă

toți locuitorii Siberiei ar vrea să petreacă iarna la Nisa? Dar dacă toată lumea ar vrea să mănânce potârniche și să bea vin Chianti? Și cine va face treaba unui miner sau a unui navigator? Cine va goli toaletele? Și bolnavii vor fi tratați acasă sau la spital? Și cine va stabili orarul trenurilor? Dar ce se va întâmpla dacă un inginer-conducător are o durere de stomac în timp ce trenul merge?... Și tot așa până la punctul de a presupune că noi avem toată cunoașterea și experiența unui viitor necunoscut, și că în numele anarhiei ar trebui să prescriem pentru generațiile viitoare la ce oră să meargă la culcare și în ce zile trebuie să își taie băcănițele.

Dacă într-adevăr cititorii noștri așteaptă un răspuns la aceste întrebări, sau măcar la acelea care sunt cu adevărat serioase și importante, care sunt mai mult decât opiniile noastre personale specifice în acest moment, înseamnă că am eșuat în încercarea noastră de a le explica despre ce este anarhismul.

Noi nu suntem mai profeti decât oricine altcineva, iar de am fi pretins că suntem capabili să dăm o soluție clară la toate problemele care vor răsări în cursul vieții de zi cu zi a societății viitoare, atunci ce voiam să spunem prin abolirea guvernului ar fi cel puțin dubios. Căci ne-am declara guvern pe noi înșine și am prescrie, așa cum fac legislatorii religioși, un cod universal pentru generațiile prezente și viitoare. Astfel, fără de închisori sau juguri cu care să ne impunem biblia, omenirea ar fi liberă să rătăcească de noi și de pretențiile noastre cu impunitate.

Suntem foarte preocupați de toate problemele vieții sociale, atât în interesul științei, cât și datorită faptului că vrem să vedem anarhia realizată și să luăm parte cât putem de bine la organizarea noii societăți. Prin urmare avem soluțiile noastre care, depinzând de circumstanțe, pot fi definitive sau tranzitorii – iar dacă nu ar fi considerentele spațiale am spune ceva referitor la asta chiar aici. Dar fiindcă astăzi, cu dovezile pe care le avem, gândim într-un anumit mod asupra unei probleme date, nu înseamnă că așa trebuie abordată problema pe viitor. Cine poate prevedea activitățile care vor lua amploare când omenirea va fi liberă de sărăcie și opresiune, când nu vor mai exista sclavi și stăpâni, și când lupta dintre oameni și ura și amarul care au rezultat din aceasta, nu vor mai fi o parte esențială a existenței? Cine poate prezice progresul științific și al mijloacelor de producție, ale comunicării, și așa mai departe?

Ce este important este că o societate ar trebui adusă în starea de existență în care exploatarea și dominația omului de către om nu este posibilă, în care fiecare are acces la mijloacele de trai, de dezvoltare și de muncă, în care toți pot participa, cum vor și cum știu, la organizarea vieții sociale. Într-o astfel de societate este evident totul va fi făcut pentru a satisface cât mai bine nevoile tuturor în cadrul cunoștințelor și condițiilor existente, iar toți se vor schimba spre mai bine cu dezvoltarea cunoașterii și a mijloacelor.

Până la urmă, un program care este preocupat cu bazele structurii sociale nu poate să facă altceva decât să sugereze o metodă. Iar această metodă distinge, mai presus de orice, între partide și le determină importanța istorică. Pe lângă metodă, ele vorbesc despre dorința de bunăstare a umanității și multe chiar o fac; partidele dispar, iar cu ele, toate acțiunile organizate și dirijate spre un anumit punct. Prin urmare, anarhismul trebuie considerat mai întâi de toate o metodă.

Metodele de la care diversele partide ²non-anarhiste așteaptă, sau spun că o fac, cel mai mare bine al individului și al tuturor pot fi reduse la două: cel autoritar și cel așa-zis liberal. Primul încredințează câtorva administrarea vieții sociale și conduce la exploatarea și asuprirea maselor de către aceștia. Cel din urmă se bazează pe libertatea individului de întreprindere și proclamă, dacă nu abolirea, măcar reducerea funcțiilor guvernului la un minim absolut, dar fiindcă respectă proprietatea privată și se bazează complet pe principiul „fiecare pentru el” și prin urmare pe competiția dintre oameni, libertatea care îl însoțește este pentru cei puternici și pentru posesorii de proprietate, care îi oprimează și exploatează pe cei slabi, pe cei care nu au nimic; și astfel, departe de a produce armonie, tinde continuu să mărească prăpastia dintre bogați și săraci și conduce, de asemenea, la exploatare și dominare, cu alte cuvinte, la autoritate. Ce-a de-a doua metodă, care este liberalismul, este în teorie un fel de anarhie fără socialism, și deci este pur și simplu o minciună, fiindcă libertatea nu este posibilă fără egalitate, iar anarhia veritabilă nu poate exista fără solidaritate, deci nici fără socialism. Critica liberalilor asupra guvernului se referă

2. În original, este folosit „party”= partid, dar în scrierile anarhiste din perioada respective acest lucru se referă mai mult la grupări cu un scop politic, nu la partidele politice așa cum le înțelegem acum.

doar la dorința de a-l priva pe acesta de câteva dintre funcțiile sale și apelează la capitaliști să lupte între ei, dar nu poate ataca funcția represivă din care își trag esența, căci proprietatea privată nu poate exista fără jandarm. Într-adevăr, forțele guvernului de represiune, vrând-nevrând, trebuie să crească pe măsură ce competiția liberă duce la tot mai multă discordie și inegalitate.

Anarhiștii oferă o nouă metodă: adică inițiativa liberă a tuturor și acordul liber atunci când proprietatea privată va fi abolită prin acțiune revoluționară și când toți vor fi puși în postura de egalitate cu acces la averea socială. Această metodă, prin nepermiterea reconstituirii proprietății private, va duce, prin asociere liberă, la victoria completă a principiilor solidarității.

Văzută astfel, vedem cum toate problemele care sunt avansate pentru a contracara ideile anarhiste sunt în schimb un argument în favoarea lor, pentru că doar anarhia indică drumul pe care îl putem găsi, prin încercare și eroare, soluția care satisface cel mai bine legile științei și nevoile și dorințele tuturor.

Cum vor fi educați copiii? Nu știm. Deci cum se va proceda? Părinții, pedagogii și toți cei preocupați de viitorul generației mai tinere se vor uni, vor discuta, vor fi de acord sau se vor împărți în funcție de viziunile lor, și vor pune în practică metodele pe care le consideră cele mai bune. Iar prin practică metoda care se dovedește a fi cea mai bună, va ajunge să fie adoptată.

La fel se va întâmpla și cu orice alte probleme se vor ivi.

Din ce am spus până acum deducem că anarhia, așa cum este înțeleasă de anarhiști, pentru că doar ei pot să o interpreteze, este bazată pe socialism. Într-adevăr, de nu ar fi existat acele școli ale socialismului care divid artificial unitatea naturală a problemei sociale și iau în considerare doar câteva aspecte scoase din context, și de nu ar fi neînțelegerile cu care acestea caută să încălcească calea spre revoluție, putem spune pe față că anarhia este sinonimă cu socialismul, fiindcă amândouă pornesc de la ideea abolirii exploatării și domnării omului de către om, fie că este făcută cu pistolul la tâmplă sau de către un monopol asupra mijloacelor de trai.

Anarhia are la bază, în comun cu socialismul, punctul de plecare, mediu vital, egalitatea condițiilor; făclia sa este solidaritate iar libertatea este metoda sa. Nu este perfecțiunea, nu este idealul absolut care, precum orizontul, se

depărtează la fel de repede cum ne apropiem de el, ci este calea deschisă întregului progres și tuturor îmbunătățirilor în beneficiul tuturor.

8

Acum că am stabilit că anarhia este singura formă de societate umană care dă frâu liber realizării binelui absolut pentru omenire, din moment ce este singura care distruge orice clasă înclinată să păstreze masele asuprite și în sărăcie; că anarhismul este posibil și, din moment ce, de fapt, tot ce face este să elibereze omenirea de guvern și de obstacolele împotriva cărora mereu s-a luptat pentru a înainta în calea sa dificilă, autoritarii se retrag în ultimele lor tranșee, unde sunt susținuți de mulți care cred că sunt iubitori pasionali de libertate și justiție, dar care de fapt se tem de libertate și nu pot să se convingă să conceapă o umanitate ce trăiește și progresează fără gardieni și fără păstori, și fiind presați de adevăr, roagă compătimitor ca aceasta să fie amânată cât mai mult cu putință.

Aceasta este substanța argumentelor cu care ne confruntăm în acest punct al discuției.

Această societate fără guvern, care se menține prin mijloace de cooperare liberă și voluntară, această societate care se bazează întru totul pe acțiunea spontană rezultată din interesele oamenilor și care este în totalitate bazată pe solidaritate și iubire, se spune că este cu siguranță un ideal minunat, dar ca toate idealurile, sălășluiește printre nori. Ne regăsim într-o lume care a fost mereu divizată în asupritori și asupriți, iar dacă cei dintâi sunt plini de spiritul dominației și au toate viciile tiranilor, cei din urmă sunt frânți de servilism și au vicii și mai rele, care rezultă din sclavie. Sentimentul de solidaritate este departe de a fi dominant în societățile contemporane, iar dacă e adevărat că oamenii sunt și devin mereu tot mai uniți, este la fel de adevărat că ceea ce vedem tot mai des, și care face o impresie adâncă asupra caracterului uman, este lupta pentru existență pe care fiecare individ o poartă zi de zi împotriva tuturor celorlalți, este competiția care apasă pe toată lumea, muncitori și stăpâni deopotrivă, și face din fiecare om un inamic în ochii vecinului său. Cum vor putea acești oameni

creșcuți într-o societate bazată pe clasă și conflict individual, să fie capabili vreodată să se schimbe subit și să devină capabili să trăiască într-o societate în care toată lumea va face ceea ce își dorește și ce trebuie să facă, fără vreo constrângere externă, iar prin forța propriei voințe, să caute bunăstarea altora? Cu ce orizont îngust de gândire, cu ce bun simț ai încredința soarta revoluției și a omenirii unei gloate ignorante, slăbită de sărăcie, spălată pe creier de preot, și care astăzi va fi însetată orbește după sânge, iar mâine se va îndupleca să fie aburită de un derbedeu, sau să își încline capul servil sub călcâiul primului dictator militar care va cuteza să se numească stăpân? Nu ar fi mai prudent să avansăm spre idealul anarhist tranzitând în primă fază printr-o republică democratică sau socialistă? Nu va fi nevoie de un guvern al celor mai buni dintre oameni, care să educe și să pregătească generațiile următoare pentru lucrurile ce urmează?

Aceste obiecții de asemenea nu ar avea un motiv de existență dacă am reuși să ne facem înțeleși și să convingem cititorul cu ceea ce am scris deja; dar în orice caz, chiar și riscând să ne repetăm, este mai bine să răspundem la nedumeriri.

Ne confruntăm mereu cu prejudecata că guvernul este o forță nouă, care a apărut de undeva de unde nimeni nu știe, care în sine adaugă ceva la forțele totale și la capacitățile acelor indivizi care îl constituie și a celor ce i se supun. Însă tot ce se întâmplă în lume este făcut de oameni, iar guvernul nu contribuie cu nimic, exceptând tendința de a converti totul într-un monopol pentru beneficiul unui anume partid sau clase, precum și prin rezistența față de orice inițiativă ce nu răsare din clica sa.

Să distrugi autoritatea, să distrugi guvernul, nu înseamnă distrugerea forțelor individuale și colective care operează în societate, nici a influențelor pe care oamenii le exercită unii asupra celorlalți; a face asta ar reduce umanitatea la a fi o masă de atomi inerti și detașați, ceea ce este o imposibilitate, dar presupunând că ar fi posibil, ar rezulta în distrugerea oricărei forme de societate, adică sfârșitul umanității. Abolirea autorității înseamnă abolirea monopolului asupra forței și influenței, înseamnă abolirea acelei orânduiri pentru care puterea socială, care este forța combinată a societății, este transformată

într-un instrument al gândirii, voinței și intereselor unui mic număr de indivizi, care prin mijloace de putere socială totală, suprimă libertatea individului, pentru avantajul lor personal și pentru ideile proprii, înseamnă distrugerea unui sistem de organizare socială cu care viitorul este împovărat de revoluții una după alta, în beneficiul celor care au fost victorioși în acel scurt moment.

Mikhail Bakunin, într-un articol publicat în 1872, după ce a arătat că principalele mijloace de acțiune ale Internaționalei erau propagarea ideilor sale și organizarea acțiunii spontane a membrilor săi asupra maselor, adaugă:

Cine ar afirma că acțiunea astfel organizată ar fi un asalt asupra libertății maselor, o încercare de a crea o nouă putere autoritară, i-am răspunde că nu este altceva decât un sofist și un nerod. Cu atât mai rău pentru cei care ignoră legea naturală și socială a solidarității umane până în punctul de a-și imagina că independența mutuală absolută a indivizilor față de mase este ceva posibil, sau cel puțin dezirabil. Să dorești asta înseamnă să vrei distrugerea societății, căci întreaga viață socială nu este altceva decât dependența mutuală a indivizilor și a maselor. Toți indivizii, chiar și cei mai inteligenți și mai puternici, de fapt în special cei inteligenți și puternici, fiecare, în fiecare moment al vieții sale este în același timp producătorul și produsul său. Însăși libertatea fiecărui individ nu este nimic altceva decât rezultatul reprodus continuu a acestei mase de influențe materiale, intelectuale și morale exercitate asupra sa de către toți ce îl înconjoară, de societatea în mijlocul căreia se naște, se dezvoltă și moare. Să vrei să scapi de această influență în numele libertății transcendente, divine, care este absolut egoistă și auto-suficientă, este o tendință de non-existență. Independența atât de mult lăudată de către idealisti și metafizicieni, precum și libertatea individuală concepută astfel, sunt prin urmare un neant.

În natură, precum și în societatea umană, care nu este altceva decât chiar natura, tot ce trăiește, trăiește doar datorită condiției supreme de intervenție într-o manieră cât mai pozitivă, atât de puternică pe cât

natura îi permite, în viețile altora. Abolirea acestei influențe mutuale ar însemna moartea. Iar când susținem libertatea maselor, nu sugerăm sub nicio formă abolirea vreuneia dintre influențele naturale pe care indivizii sau grupurile de indivizi exercită asupra lor; ceea ce vrem este abolirea influențelor artificiale, privilegiate, legale, oficiale.

9

Evident, în starea curentă a omenirii, când marea majoritate a oamenilor, asupriți de sărăcie și prostiți de superstiții, stagnează într-o stare de umilință, soarta omenirii depinde de faptele unui număr relativ mic de indivizi. Evident nu ar fi posibil să faci oamenii să se ridice deodată în punctul în care aceștia simt datoria, chiar plăcerea controlului asupra propriilor fapte în așa manieră încât alții ar deriva maximul de beneficiu dintr-aceasta. Dar dacă astăzi gândirea și forțele călăuzitoare din societate sunt puține, nu este un motiv pentru a paraliza multe dintre acestea și pentru a subjuga altele câteva dintre ele. Nu este un motiv pentru a organiza societatea în așa manieră încât (mulțumită apatiei - care este rezultatul pozițiilor asigurate prin naștere -, patronajului, *esprit de corps-ului*, și întregii mașinării guvernamentale) cele mai multe forțe pline de viață, la fel și abilitățile reale ajung să se găsească în afara guvernului și aproape fără influență asupra vieții sociale; iar cei care ajung la guvern, se găsesc în afara mediului lor, fiind mai presus de toți cei interesați de a rămâne la putere, își pierd toate posibilitățile de a acționa și doar servesc ca un obstacol pentru alții.

De îndată ce această putere negativă, care este guvernul, este abolită, societatea va fi ce va putea fi tot ce va putea fi în funcție de forțele și abilitățile disponibile atunci. Dacă sunt oameni educați care vor să-și împărtășească cunoștințele, ei vor organiza școlile și vor face un efort special pentru a convinge pe toată lumea de utilitatea și plăcerea dobândite prin educație. Și dacă nu ar exista asemenea oameni, sau doar puțini, un guvern nu i-ar putea crea; tot ce ar putea face ar fi ceea ce se întâmplă acum, să îi ia pe cei puțini care sunt departe de munca ce îi răsplătește, și să îi pună să redacteze reglementările care vor fi impuse cu ajutorul poliștilor, transformând profesori inteligenți și devotați

în ființe politice, paraziți inutili, mereu preocupați să-și impună capriciile și să se mențină la putere.

Dacă sunt doctori și experți în sănătate publică, ei vor organiza serviciile de sănătate. Iar de nu ar exista, guvernul nu i-ar putea crea, tot ce ar putea face este să sădească îndoiele asupra abilităților doctorilor existenți, pe care un public, justificat suspicios față de tot ce este impus de deasupra, s-ar apuca să scape de ei.

Dacă sunt ingineri, conductori ș.a.m.d., ei vor organiza căile ferate. Și de nu sunt de niciun fel, din nou, guvernul nu i-ar putea crea.

Revoluția prin abolirea guvernului și a proprietății private nu va crea forțe ce nu există, dar va lăsa cale liberă dezvoltării tuturor forțelor și talentelor, va distruge fiecare clasă cu un interes în a ține masele într-o stare de abrutizare, și se va asigura că toți vor putea să acționeze și să influențeze conform abilităților, entuziasmului și al intereselor sale.

Și este singura cale prin care masele se pot eleva, căci doar prin libertate învățăm să fim liberi, la fel cum prin muncă înveți să muncești. Un guvern, presupunând că nu ar avea alte dezavantaje, le-ar avea mereu pe acelea de a-i obișnui pe cei guvernați să fie timizi și să tindă mereu să devină mai asupritor și să se facă mai necesar.

Pe lângă asta, dacă cineva vrea un guvern care să educe masele și să le pună pe drumul spre anarhie, atunci el trebuie de asemenea să indice care va fi contextul și modul de formare al acestui guvern.

Va fi dictatura celor mai capabili oameni? Dar cine sunt cei mai capabili? Și cine va recunoaște aceste calități în ei? Majoritatea este în general atașată de prejudecățile stabilite și are idei și atitudini care au fost deja înrădăcinate de o minoritate mai bine înzestrată, dar printre miile de minorități care consideră că au dreptate, și care pot avea dreptate cu privire la anumite subiecte, de către cine și prin ce criteriu se va face alegerea de a pune forțele sociale la dispoziția uneia dintre ele, când doar viitorul poate decide între interesele aflate în conflict? Dacă iei o sută de susținători inteligenți ai dictaturii, vei descoperi că fiecare dintre ei crede că ar trebui să fie, dacă nu dictatorul, măcar cineva foarte apropiat de dictator. Deci dictatorii ar fi aceia care, urmărind o cale sau alta,

reușesc să se impună, iar în climatul politic actual, putem să spunem cu siguranță că toate eforturile lor ar fi angajate în lupta de a se apăra contra atacurilor inamicilor, uitând în mod convenabil orice vagă intenție de educație socială, presupunând că au avut vreodată asemenea intenții.

Va fi în loc un guvern ales prin vot universal, și prin urmare, expresia mai mult sau mai puțin sinceră a dorințelor majorității? Dar dacă consideri acești vrednici electori incapabili să-și urmărească propriile interese, cum de știu cum să-și aleagă singuri păstorii care să-i îndrume? Și cum vor fi capabili să rezolve această problemă a alchimiei sociale, a alegerii unui geniu din voturile unei mase de nerozi? Și ce s-ar întâmpla cu minoritățile care sunt cele mai inteligente, mai active și mai radicale componente a societății?

Pentru a rezolva problemele sociale în beneficiul tuturor există doar o cale: să fie zdrobiți cei ce dețin averea socială prin acțiuni revoluționare, să se pună totul la dispoziția tuturor și să se lase toate forțele, abilitățile și toată bunăvoința care există printre oameni, libere să acționeze și să satisfacă nevoile tuturor.

Luptăm pentru anarhie și socialism deoarece credem că anarhia și socialismul trebuie realizate imediat, fiind important de zis că în actul revoluționar trebuie să înlăturăm guvernul, să abolim proprietatea și să încredințăm serviciile sociale, care în acest context vor include toată viața socială, eforturilor spontane, libere, neoficiale, nepermise ale tuturor părților interesate și tuturor celor voitori să ajute.

Bineînțeles că vor fi dificultăți și dezavantaje, dar se vor rezolva, și vor fi rezolvate doar într-un mod anarhist, adică prin mijloace precum acțiunea directă a părților interesate și prin acorduri libere.

Nu știm dacă anarhia și socialismul vor triumfa când următoarea revoluție va avea loc, dar nu încapă îndoială că dacă așa numitele programe rezultate din compromis triumfă, se va întâmpla pentru că de data asta am fost învinși, și nicidecum pentru că am crezut că va fi util să lăsăm în picioare oricare parte a sistemului malefic sub care omenirea strigă.

În orice caz, vom avea la evenimente tipul de influență care va reflecta puterea noastră numerică, energia, inteligența și înverșunarea noastră. Chiar și dacă suntem înfrânți, munca noastră nu va fi în zadar, căci cu cât este mai

mare hotărârea noastră de a implementa programul nostru în mod integral, cu atât mai puțină proprietate și guvern vor exista în noua societate. Și vom face o treabă demnă pentru că până la urmă progresul uman este măsurat prin nivelul de reducere al puterii guvernului și al proprietății private.

Iar dacă azi nu facem compromisuri, putem fi siguri de victorie mâine.

Deja apărute:

BROȘURI ÎN LIMBA:

I. Română

- *A. Răvășel* – Mircea Rosetti
- *Adrian Tătăran* – Panait Mușoiu
- *Andie Nordgren* – Anarhia relațională (introducere de *hopancarusel*)
- *bell books* – Să înțelegem patriarhatul
- *Colin Ward* – Anarhismul ca teorie a organizării
- *CrimethInc* – Vot vs. Acțiune Directă
- *Cristian-Dan Grecu* – Cșipike – piticul comunist
- *Dennis Fox* – Anarhism și psihologie
- *Necunoscut* – Slogane din mai 68
- *Emma Goldman* – Căsătorie și iubire
- *Emma Goldman* – Gelozia: cauze și posibile remedii
- *Emma Goldman* – Nu există Comunism în URSS
- *Errico Malatesta* – Anarhia
- *Giorgio Agamben* – De la un stat al controlului către un praxis al puterii destituente
- *Institutul pentru Studii Anarhiste* – Genul
- *Ionuț-Valentin Cucu* – Kurzii, între naționalism identitar și federalism libertar
- *Martin Veith* – Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu
- *M.E.K.A.N.* – Demoni Dansatori: cugetări provizorii asupra mișcării free party siciliene
- *Mihail Bakunin* – Catehism revoluționar
- *Murray Bookchin* – Municipalismul libertar
- *Philip Richlin* – 10 reguli pentru o societate non-violentă
- *Piotr Kropotkin* – Ordinea

- *Robert Grabam* – Ideea generală a Revoluției la Proudhon
- *Veda Popovici* – Poliția Ucide! Practici și principii pentru o solidaritate feministă anti-represiune
- *Vlad Brătuleanu* – Anarhismul în România

II. Maghiară

- *Giorgio Agamben* – Az ellenőrző államtól a destituáló hatalom praxisáig
- *Murray Bookchin* – Libertárius municipalizmus

III. Engleză

- *Cosmin Koszor-Codrea* – Science popularization and Romanian anarchism in the nineteenth century
- *Cristian-Dan Grecu* – Cșipike – the Communist Pipsqueak
- *Vlad Brătuleanu* – A Brief History of Anarchism in Romania

IV. Franceză

- *Veda Popovici* – La Police assassine ! Pratiques et principes pour une solidarité féministe contre la répression.

CĂRȚI ÎN LIMBA:

I. Română

- Nicolas Trifon: un parcurs libertar internaționalist – interviuri
- *Iuliu Neagu-Negulescu* – Arimania
- *Mihail Bakunin* – Dumnezeu și Statul

